

HE 50/2002 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle alkoholilain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 24/2001 vp) täydentämisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Hallitus antoi maaliskuussa 2001 eduskunnalle esityksen laiksi alkoholilain muuttamisesta. Muutoksella on tarkoitus keventää ja alueellistaa alkoholihallintoa. Esityksen käsittelyn yhteydessä on kuitenkin ilmennyt tarvetta eräiden sen kohtien täydentämiseen. Alkoholilain pykälä, jossa määritellään, kenelle ja millä ehdoilla alkoholijuomien anniskelulupa myönnetään, tulisi saada vastamaan uutta perustuslakia. Uusi perustuslaki

edellyttää selkeää sääntelyä silloin, kun elinkeinovapautta rajoitetaan. Lisäksi lakiin tulisi selkeästi kirjata sellaiset tilanteet, jolloin lupaviranomainen voisi sosiaali- ja terveystieteisiin perustein rajoittaa anniskelulupaa tai, jollei tällaista katsota riittäväksi, hylätä hakemuksen. Hallitus täydentää esitystään näiltä osin.

Ehdotettu laki on pääosiltaan tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila.....	3
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	3
2.1. Myöntämisperiaatteiden selkeyttäminen ja niiden sosiaali- ja terveyspoliittisten lähtökohtien vahvistaminen	3
2.2. Keskeiset ehdotukset	4
3. Esityksen vaikutukset	5
3.1. Sosiaaliset ja terveysvaikutukset	5
3.2. Elinkeinopoliittiset vaikutukset	5
3.3. Taloudelliset vaikutukset	5
4. Asian valmistelu	5
5. Riippuvuus muista esityksistä.....	5
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	6
1. Lakiehdotuksen perustelut	6
2. Voimaantulo	12
LAKIEHDOTUS.....	13
Laki alkoholilain muuttamisesta.....	13
LIITE	16
RINNAKKAISTEKSTIT	16
Laki alkoholilain muuttamisesta.....	16

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Alkoholipolitiikka on Suomessa perustunut ajatukseen kokonaiskulutuksen rajoittamisesta keinona estää alkoholiongelmia. Yksi tapa rajoittaa kokonaiskulutusta on ollut alkoholi-juomien tarjonnan rajoittaminen. Erilaisten muiden keinojen, kuten ikärajojen ja aukioloaika rajoitusten, ohella viranomainen on voinut säädellä sekä vähittäismyyntipaikkojen että anniskelupaikkojen määriä. Alkoholi-juomien vähittäismyynti on annettu valtion omistaman alkoholiyhtiön, Alko Oy:n, yksinoikeudeksi, minkä lisäksi miedomprien alkoholi-juomien vähittäismyynti on säädetty luvanvaraiseksi. Alkoholi-juomien anniskelu on myös säädetty luvanvaraiseksi.

Vuoteen 1995 asti alkoholilaki antoi lupa- viranomaiselle suuret valtuudet anniskelu- oikeuksien määrän sääntelyyn. Viranomaisena toimi tällöin Alko Oy ja näissä tapauksissa erityisesti sen hallintoneuvosto. Vuoden 1968 alkoholilain (459/1968) 40 §:n 2 momentin mukaan anniskelua sai harjoittaa ainoastaan väestö- tai liikekeskuksessa, milloin alkoholiyhtiön hallintoneuvosto katsoi anniskelun paikkakunnan asukasluvun, lähimmän anniskelupaikan etäisyyden ja muut olosuhteet huomioon ottaen tarpeelliseksi. Laki antoi siis alkoholiyhtiön hallintoneuvostolle vallan harkita – hyvin väljien kriteerien mukaisesti – uuden anniskeluluvan tarve. Kysymyksessä oli niin sanottu tarveharkinta. Hallintoneuvosto käytti tätä oikeuttaan aktiivisesti.

Vuoden 1994 alkoholilaki (1143/1994) poisti mahdollisuuden entisenlaiseen tarveharkintaan. Lain 21 §:n 4 momentin mukaan anniskelulupa voidaan jättää myöntämättä, ”...jos viranomainen katsoo sen tarpeelliseksi tämän lain tarkoituksen saavuttamiseksi.” Uuden alkoholilain voimaantulon yhteydessä alueen viranomaistehtävät siirrettiin alkoholiyhtiöltä sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle (STTV) ja lääninhallituksille.

Vuoteen 1997 asti uuden alkoholilain 21 §:n 4 momenttia tulkittiin vuoden 1968 alkoholilain 40 §:n 2 momentin tapaan. Korkein hallinto-oikeus totesi 19 päivänä kesä-

kuuta 1997 antamassaan ratkaisussa 1526/7/96, että koska STTV:n päätös asiassa oli tehty vuonna 1996 eli siis uuden alkoholilain voimassa ollessa, vuoden 1968 alkoholilain tarveharkintaa koskevaa säädöstä ei voitu soveltaa. KHO katsoi, että STTV oli uutta lakia soveltaessaan menetellyt näin. KHO:n mukaan hakemuksen hylkäämisen syynä ei voitu pitää STTV:n arvioita siitä, ettei alueella ollut tarvetta useammalle kuin yhdelle uudelle anniskelupaikalle. Tämä oli peruste, jolla alkoholiyhtiön hallintoneuvosto oli usein hylännyt hakemuksen: uudelle ravintolalle ei katsottu olevan tarvetta kyseisellä alueella.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun jälkeen tarveharkintaa ei ole enää käytetty anniskelulupahakemuksia käsiteltäessä. Muutoinkin sosiaali- ja terveystieteiden kriteerien käyttö anniskelulupa-asioita käsiteltäessä on ollut epäselvää. Myös muiden lupaedellytysten sisältö on ollut epäselvä. Lain mukaan anniskelu-oikeus voidaan myöntää sille, jolla on tähän toimintaan tarvittavat edellytykset ja vaadittava luotettavuus. Näitä kriteerejä ei ole kuitenkaan tarkemmin laissa määritelty. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun jälkeen valmisteltiin sosiaali- ja terveysministeriön päätös alkoholi-juomien anniskeluluvan myöntämisestä ja anniskelutoiminnasta (162/1998), johon kirjattiin ne edellytykset, jotka anniskeluluvan haltijan, hänen henkilökuntansa sekä anniskelupaikan tulee täyttää anniskeluluvan saadakseen. Kyseinen säädös, joka annettiin alkoholilaissa olevan selvän valtuuden nojalla (40 § 2 mom. 1 kohta), on selkeyttänyt tilannetta ja helpottanut lupaviranomaisten työtä.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Myöntämisperiaatteiden selkeyttäminen ja niiden sosiaali- ja terveystieteiden lähtökohtien vahvistaminen

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun jälkeen on katsottu, että lupaviranomainen ei voi niin sanotuina alkoholipoliittisin perustein hylätä anniskelu-oikeushakemusta. Tätä on

pidetty puutteena, koska alkoholin yksilölle ja yhteiskunnalle aiheuttamiin ongelmiin tulisi pystyä puuttumaan myös lupapolitiikan keinoin.

Alkoholi on Suomessa selkeästi eniten käytetty päihde. Lisääntyneen alkoholinkulutuksen seurauksena välittömät haitat, kuten perheväkivalta, lasten huostaanotot rattijuopumukset, myrkytystapaukset ja pahoinpitelyt, ovat lisääntyneet. Alkoholin saatavuuden helpottuminen näkyy myös erilaisina häiriöinä kaduilla ja muilla julkisilla paikoilla. Pitkäaikaisia haittoja, kuten alkoholikuolleisuutta ja sairastavuutta, voidaan havaita pitämällä viiveellä. Alkoholin käytön seurauksena myös sosiaali- ja terveystalvelujen tarve kasvaa. Erityisen huolestuneita tulee olla nuorison lisääntyneistä päihdeongelmista ja niiden aiheuttamista sosiaalisista seurauksista.

Erityisesti lasten ja nuorten terveyteen ja hyvinvointiin liittyen on syytä korostaa, että perustuslaissa on säädetty julkisen vallan tehtäväksi edistää väestön terveyttä ja tukea perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi. Anniskelupaikkojen hallitsematon kasvu on perusteltua ehkäistä siten, että samalla tuetaan lasten ja vanhempien terveyttä ja yhdessä olon mahdollisuuksia. Toisena keskeisenä pyrkimyksenä on vahvistaa työpaikkojen alkoholittomuutta. Alkoholin tunkeutuessa kaikkialle yhteiskuntaan, olisi tärkeää, että myös lainsäädännölle voitaisiin tukea alkoholittomia ympäristöjä. Näitä ovat nuorten ja lasten tilojen lisäksi erityisesti työpaikat. Kolmas merkittävä tavoite on asuinympäristön viihtyvyyden parantaminen ja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistäminen myös alkoholilupahallinnon keinoin.

Alkoholihallintoviranomaisilla tulisi olla nykyistä paremmat edellytykset alkoholiongelmiin ennaltaehkäisemiseen esimerkiksi siten, että anniskelulupahakemuksia voitaisiin rajoittaa tai jopa hylätä sosiaali- ja terveystalveluissa perusteiden laissa tarkoin rajatuissa tapauksissa.

Korkein hallinto-oikeus korosti edellä mainitussa ratkaisussaan 1526/7/96 perusoikeusmyönnteistä tulkintalinjaa. KHO toteaa, että ”alkoholilakia ja erityisesti sen anniskelulupaa koskevia säännöksiä sovellettaessa on

noudatettava niin sanottua perusoikeusmyönnteistä tulkintaperiaatetta siten, että elinkeinon ja yrittämisen vapautta rajoitetaan mahdollisimman vähän ja vain alkoholilain 1 §:ssä säädettyssä tarkoituksessa”. Anniskeluoikeuden luvanvaraisuudesta seuraavia elinkeinovapauden rajoituksia puoltavat kuitenkin tärkeät ja vahvat yhteiskunnalliset intressit. Alkoholin kulutuksen ja alkoholihaittojen välillä on selvä yhteys.

Nykyistä lainkohtaa on myös pidetty epäselvänä ja liian avoimena. Uusi perustuslaki ja eduskunnan perustuslakivaliokunnan siitä antamat lausunnot painottavat, että vaikka elinkeinovapauden rajoittaminen säätämällä elinkeino luvanvaraiseksi on mahdollista, tästä rajoittamisesta on kuitenkin aina säädettävä lailla. Laissa säädettävien perusoikeusrajoitusten on oltava täsmällisiä ja tarkkarajaisia ja rajoitusten olennaisen sisällön tulee ilmetä laista. Niin ikään valiokunta on korostanut, että sääntelyn tulee taata viranomais toimien riittävä ennustettavuus. Kuten edellä on todettu, anniskeluluvan saamisen edellytyksistä säädetään tällä hetkellä ministeriön asetuksessa, ei laissa. Tällainen säätämistapa ei enää näyttäisi täyttävän uuden perustuslain vaatimuksia, mistä syystä luvan saamisen olennaiset edellytykset ehdotetaan siirrettäväksi alkoholilain 21 §:ään.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Lakiin ehdotetaan kirjattavaksi selkeät säännökset siitä, millä ehdoin lupaviranomainen voisi hylätä anniskelulupahakemuksen sosiaali- ja terveystalveluissa perusteiden.

Ehdotuksen mukaan anniskelulupahakemuksen voisi hylätä tai sille voisi asettaa rajoittavia ehtoja, jos paikan asiakaskunta on pääasiassa nuoria tai jos kyseinen tapahtuma on tarkoitettu nuorille. Samoin voisi tehdä sillä perusteella, että anniskelupaikka sijaitsee työpaikalla ja on tarkoitettu lounasruokailuun tai että anniskelupaikasta aiheutuisi tavanomaista suurempaa häiriötä lähiympäristölle.

Lakia ehdotetaan täydennettäväksi myös siten, että lupanhakijalta vaadittavat edellytykset kirjataan lakiin sen mukaisesti kuin uusi perustuslaki edellyttää. Laissa nyt olevat ”tyhjat” käsitteet ”vaadittava luotettavuus ja

tarvittavat edellytykset” saisivat näin asianmukaisen sisällön. Tältä osin nykyistä käytäntöä ei paljoakaan muutettaisi, vaan nykyisin edellä mainitussa vuonna 1998 annetussa sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä olevat, näitä käsitteitä koskevat tarkemmat säännökset siirrettäisiin lakiin, kuten uudessa perustuslaissa edellytetään.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Sosiaaliset ja terveysvaikutukset

Sääntelyn tarkoituksena on estää sellaisten anniskelupaikkojen syntyminen, joissa kävisi alaikäisiä tai jotka aiheuttavat häiriötä ympäristölle. Tällöin voitaisiin osaltaan ehkäistä alkoholijuomien kulutuksesta erityisesti nuorisolle aiheutuvia haittoja. Toisena merkittävänä vaikutuksena voi olla yleisen järjestyksen ja viihtyvyyden paraneminen sekä työpaikkojen alkoholittomuuden korostaminen.

3.2. Elinkeinopoliittiset vaikutukset

Ehdotuksen yhtenä tarkoituksena on ennalta arvattavuuden paraneminen. Tällöin elinkeinonharjoittajat – samoin kuin lupaviranomaiset – voisivat nykyistä selkeämmin ennakolta päätellä, miten heidän hakemuksiinsa suhtaudutaan. Tämä parantaa hallinnon luotettavuutta ja myös elinkeinonharjoittajien mahdollisuutta suunnitella toimintaansa ennakolta.

3.3. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmisteluun on merkittävästi vaikuttanut eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan kirje 19 päivältä huhtikuuta 2001. Kirjeessään valiokunta pyytää ministeriötä ryhtymään tällaiseen valmisteluun. Kirje liittyy valiokunnan käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen alkoholilain muuttamisesta.

Esityksestä on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselta, lääninhallituksilta, Palvelualojen ammattiliitto ry:ltä ja Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto ry:ltä.

5. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys on perustuslain 71 §:ssä tarkoitettu täydentävä esitys, joka liittyy laiksi alkoholilain muuttamisesta annettuun hallituksen esitykseen (HE 24/2001 vp) ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Tähän täydentävään esitykseen sisältyvä alkoholilain muutos korvaa täydennettävään esitykseen sisältyvän alkoholilain 21 §:n.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

21 §. *Anniskelulupa.* Ehdotuksen 21 §:n 1 momentin mukaan alkoholijuomien anniskelua saa harjoittaa vain se, jolle lupaviranomainen on myöntänyt anniskeluluvan. Lupa voitaisiin myöntää toistaiseksi voimassa olevana, määräaikaisena tai tilapäisenä. Säännösehdotus lupien jaottelusta ei merkitse asiallista muutosta nykyiseen verrattuna. Anniskelulupa myönnetään elinkeinonharjoittaja- ja anniskelupaikkakohtaisena. Anniskeluluvanhaltija ei voi aloittaa alkoholijuomien anniskelua uudessa liikepaikassa ennen kuin hän on saanut siihen anniskeluluvan. Jos luvan saanut elinkeinonharjoittaja luovuttaa anniskelupaikan toiselle, joka jatkaa siinä liiketoimintaa, ei uusi elinkeinonharjoittaja saa anniskella alkoholijuomia kyseessä olevassa anniskelupaikassa ennen kuin lupaviranomainen on hakemuksesta myöntänyt hänelle anniskeluluvan. Selvyyden vuoksi ehdotuksen 21 §:ään on lisätty säännös, että anniskelulupa on anniskelupaikkakohtainen.

Anniskeluluvan myöntäminen määräajaksi on kansainvälinen tapa. Anniskelulupa voidaan myöntää vain määräajaksi muun muassa Hollannissa, Englannissa ja Skotlannissa. Suomessakin tilanne oli näin vuoteen 1969 asti. Nykyisin määräaikaisen anniskeluluvan myöntäminen tulee käytännössä usein kysymykseen silloin, kun luvanhaltijan anniskelutoimintaan tarvittavia taloudellisia edellytyksiä on erityinen syy seurata. Lupaharkinnassa ja anniskelutoiminnan valvonnassa on viime vuosina erityisesti panostettu harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan. Peruste määräaikaisen luvan myöntämiseen ja seurantaan voi olla esimerkiksi luvanhaltijan verovelka, jota hän lyhentää maksusuunnitelman mukaisesti. Määräaikaisen luvan myöntäminen voi olla perusteltua myös luvanhaltijan luotettavuuden seuraamiseksi. Syynä tähän voi olla esimerkiksi se, että luvanhaltija on aikaisemmin syyllistynyt rikoksiin tai hänellä epäillään perustellusti olevan ongelmia alkoholinkäytössä.

Anniskelutoiminnan seuraamiseksi lupa voitaisiin myöntää määräaikaisena esimerkiksi silloin, kun samassa paikassa aikai-

semmin harjoitetusta anniskelutoiminnasta on aiheutunut häiriöitä ja haittaa ympäristölle tai yleiselle järjestykselle.

Määräajaksi myönnetty lupa parantaa osaltaan myös hakijan asemaa, jos vaihtoehtona on lupahakemuksen hylkääminen. Määräaikana suoritettu seuranta voi osoittaa luvan myöntämisen edellytyksiä tai anniskelutoimintaa koskevat epävarmuustekijät ratkaisuiksi ja tämän jälkeen lupa voidaan myöntää toistaiseksi voimassa olevana.

Anniskeluluvan myöntäminen määräajaksi tulee kysymykseen myös silloin, kun anniskelupaikan toiminta on luonteeltaan määräaikaista. Näin on esimerkiksi silloin, kun anniskelupaikan tilat on vuokrattu elinkeinonharjoittajalle määräajaksi.

Ehdotuksen 21 §:n 3 momentin mukaan tilapäinen anniskelulupa myönnetään tilaisuuksiin ja tapahtumiin enintään yhden kauden ajaksi. Tilapäisen anniskeluluvan myöntämisen edellytykset ovat samat kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitetuilla luvilla. Ehdotuksen 21 d §:ssä olevat luvan rajoittamista tai epäämistä koskevat säännökset voivat tulla käytännössä sovellettaviksi juuri yleisötapauksissa, joissa tapahtumaorganisaatio lisäksi pyrkii usein hoitamaan anniskelutoiminnan itsenäisesti. Ehdotuksen 21 d §:n soveltamisessa tulisi tällöin kokonaisarvion osana ottaa huomioon myös se, millaiset edellytykset anniskelun asianmukaiselle hoidolle tällöin ovat.

21 a §. *Anniskeluluvan hakijaa koskevat edellytykset.* Hakijaa koskevat luvan myöntämisen edellytykset on nykyisin säännelty vuonna 1998 annetussa sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä. Nämä säännökset eräiltä osin tarkistettuina ehdotetaan siirrettäväksi lakiehdotuksen 21 a §:ään. Lupa voidaan myöntää luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle. Oikeushenkilön ollessa hakijana luvan myöntämistä koskevat edellytykset koskisivat ehdotuksen 21 a §:n 4 momentin mukaan myös sitä, joka omistuksen, sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella käyttää määräämisvaltaa hakijayhteisössä. Ravintola-alalla esiintyy merkittävässä määrin harmaata taloutta ja talousrikollisuutta, minkä vuoksi lainsäädännössä viranomaisille

tulisi antaa riittävästi mahdollisuuksia tämän torjuntaan. Säännösehdotus mahdollistaisi aikaisempaa tehokkaamman puuttumisen ns. välikäsijärjestelyihin.

Hakijan tulee olla täysi-ikäinen eikä hänen toimintakelpoisuuttaan saa koskea mikään holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 18 §:ssä tarkoitettu rajoitus eikä hän myöskään saa olla konkurssissa. Hänellä tulee lisäksi olla alkoholijuomien anniskeluun vaadittava luotettavuus sekä tarvittavat ammatilliset ja taloudelliset edellytykset.

Lain 21 a §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tilanteista, jolloin anniskeluun vaadittava luotettavuus tai tarvittavat taloudelliset edellytykset puuttuvat. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttö, aikaisempi rikollisuus, todettu maksukyvyttömyys, verojen tai julkisten maksujen laiminlyönti ja aikaisempi maksukyvyttömyyteen johtanut yritystoiminta voivat olla esteenä luvan myöntämiselle, jos hakijan mainittu toiminta tai siihen välittömästi verrattavissa oleva aikaisempi toiminta osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan anniskelutoimintaa.

Henkilö, jolla on esimerkiksi säilöönottoihin taikka päihtyneenä tehtyihin rikoksiin tai rikkomuksiin johtanut alkoholi- tai päihdeongelma, ei ole sopiva harjoittamaan alkoholijuomien anniskelutoimintaa. Hakijan aikaisempi rikollisuus tulee ottaa vastaavalla tavalla huomioon. Rikoksia, jotka erityisesti vaikuttavat hakijan luotettavuuden arviointiin ovat talousrikokset, alkoholilainsäätöä vastaan tehdyt rikokset, rattijuopumukset, epärehellisyysrikokset sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset. Luvan myöntämisen edellytyksiin vaikuttaisivat ehdotuksen mukaan vain sellaiset rikokset, joista voi seurata rangaistukseksi vankeutta. Taloudelliset edellytykset voivat puuttua myös hakijalta, joka on ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan. Toistuva tai huomattava verojen ja julkisten maksujen laiminlyönti ja aikaisemman yritystoiminnan päätyminen konkurssiin tai verojen puutteessa rauenneeseen konkurssiin voivat antaa aiheen epäillä hakijan luotettavuutta tai taloudellisia edellytyksiä. Anniskelutoiminnan rakenteellisena ongelmana on paikoin ollut, että liiketoimintaa harjoitetaan siten, että veroja ja muita velvoitteita ei ole

tarkoitukseen kattaa alkoholijuomien alhaisella hinnoittelulla. Jos rikollisesta toiminnasta, verojen laiminlyönnistä tai aikaisemman yritystoiminnan maksukyvyttömyydestä on kulunut yli viisi vuotta, niitä ei ehdotuksen mukaan tule ottaa huomioon luvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa.

Lisäedellytyksenä säännöksessä mainituissa tilanteissa on, että hakijan toiminta osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan anniskelutoimintaa. Lupahakemusta ei siten voida hylätä esimerkiksi pelkästään sillä perusteella, että hakijan aikaisempi yritystoiminta on päättynyt konkurssiin, vaan lisäedellytyksenä on, että konkurssia edeltänyt liiketoiminta, verojen ja velkojen huomattava epäsuhta, saman yritystoiminnan jatkaminen konkurssin jälkeen välikäsien kautta, verojen siirtäminen velkojen ulottumattomiin ennen konkurssia taikka vastaavat järjestelyt osoittavat hakijan ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan anniskelutoimintaa. Säännöksen luettelo ei ole tyhjentävä, vaan huomioon voidaan ottaa myös tilanteet, jotka ovat välittömästi verrattavissa mainittuihin esimerkkeihin. Säännöstä voitaisiin siten soveltaa esimerkiksi silloin, kun hakijan aikaisempaa maksukyvyttömäksi saatettua osakeyhtiötä ei ole lainkaan haettu konkurssiin, vaan yhtiö on sen sijasta asetettu osakeyhtiölain 13 luvun säännösten mukaiseen selvitystilaan, tai silloin, kun selvitystilaan asettamista koskevaa osakeyhtiölain (734/1978) 13 luvun 2 §:n velvoitetta on rikottu.

Elinkeinonharjoittamisen oikeudesta annetun lain (122/1919) 1 §:ssä säädetään lisäksi elinkeinon harjoittamista koskevista yleisistä edellytyksistä. Liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) mukaan tuomittu liiketoimintakiello estää lain 4 §:ssä määritellyn liiketoiminnan – ja siten myös anniskelutoiminnan – harjoittamisen enintään seitsemän vuoden ajaksi.

Ehdotuksen 21 a §:n 3 momentissa säädetään tilanteista, jolloin anniskeluun tarvittavat ammatilliset edellytykset puuttuvat. Ammatilliset edellytykset puuttuisivat hakijalta, joka ei ole ilmoittanut anniskelupaikkaan 21 b §:ssä säädetyt edellytykset täyttävää vastaavaa hoitajaa ja tämän sijaisia. Säännöksellä otettaisiin käyttöön järjestelmä, joka selkeyttäisi vastuuta anniskelutoiminnan

lainmukaisuudesta. Luvanhaltijan itsensä tai häneen palvelussuhteessa olevan tulisi täyttää vastaavalle hoitajalle säädetyt edellytykset.

Ehdotuksen 21 a §:n 4 momentin mukaan, mitä edellä on säädetty hakijasta, koskee myös sitä, joka omistuksen, sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella käyttää määräämisvaltaa hakijan puolesta. Säännös varmistaisi ensiksi sen, että oikeushenkilön puolesta määräämisvaltaa käyttävän hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana, prokuristina tai jopa ilman muodollista asemaa toimivan henkilön tulisi täyttää luvan myöntämisen edellytykset. Toiseksi säännöksen nojalla voitaisiin puuttua myös järjestelyihin, joissa luvanhakija toimii ilmeisesti toisen välikätenä. Viimeksi mainittuja järjestelyjä käytetään erityisesti silloin, kun tosiasiallinen anniskelutoiminnan harjoittaja on menettänyt luvan saamisen edellytykset.

21 b §. *Vastaavaa hoitajaa ja tämän sijaisia koskevat edellytykset.* Anniskelupaikan vastaavaa hoitajaa koskevaa järjestelmää kehittämällä voidaan tehostaa huomattavasti anniskelun valvontaa. Nykytilanteesta poiketen jo anniskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olisi 21 a §:n 3 momentin mukaan säädetyt edellytykset täyttävien vastaavan hoitajan ja tämän sijaisten nimeäminen. Luvan myöntämisen jälkeen viranomaiset valvoisivat muun muassa sitä, että vastaavaksi hoitajaksi ja tämän sijaisiksi määräytyillä on tehtävään vaaditut ammatilliset edellytykset. Vastaavan hoitajan kelpoisuutta koskevaa selvitystä voitaisiin pyytää esimerkiksi tarkastuskäyntien yhteydessä.

Voimassa olevan alkoholilain 23 §:n 3 momentin mukaan anniskelupaikassa tulee olla vastaava hoitaja ja hänellä tarpeellinen määrä sijaisia, jotka anniskeluluvan haltija määrää. Säännös ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 21 b §:n 1 momenttiin. Alkoholijuomien anniskelusta vastaavalta henkilöltä edellytetään ehdotuksen mukaan, että hän on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva tähän tehtävään. Henkilön sopivuudesta tehtävään säädettäisiin tarkemmin 2 momentissa. Tehtävän hoitaminen edellyttää, että vastaavaksi hoitajaksi määrätty henkilö tuntee alkoholijuomien anniskelusta annetut säännökset ja määräykset sekä osaa soveltaa niitä käytäntöön. Sopivuuden lisäksi ehdotetaan myös, että

vastaavalla hoitajalla ja hänen sijaisillaan tulee olla koulutuksen tai kokemuksen kautta hankittu riittävä ammattitaito, josta säädettäisiin tarkemmin 3 ja 4 momentissa. Anniskeluluvan haltija sekä anniskelupaikan vastaava hoitaja ja hänen sijaisensa ovat velvollisia huolehtimaan siitä, että anniskelupaikassa noudatetaan alkoholilain säännöksiä. Luvanhaltija voi myös itse toimia vastaavana hoitajana.

Vastaavalle hoitajalle ja tämän sijaisille ei ole nykyisessä alkoholilaissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa asetettu ammattitaidon ja henkilökohtaisen sopivuuden osalta mitään vaatimuksia. Tätä puutetta on pyritty korjaamaan sosiaali- ja terveysministeriön alkoholijuomien anniskeluluvan myöntämisestä ja anniskelutoiminnasta antamalla päätöksellä. Ministeriön päätöksen 7 §:ssä säädetään, että henkilökunnan koulutus, kokemus taidot ja tiedot tulee olla riittäviä ottaen huomioon ravitsemisliikkeen luonne, taso toiminnan laajuus sekä anniskelun tehokas valvonta. Lisäksi pykälässä säädetään yli 4,7 tilavuusprosenttisia alkoholijuomia anniskelevan anniskelupaikan vastaavan hoitajan ja tämän sijaisen ammattitaitovaatimuksista. Näitä säännöksiä ehdotetaan tarkistettavaksi ja siirrettäväksi lakiin. Ehdotuksessa säädetyt edellytykset koskevat vain luvanhaltijan nimeämiä vastaavaa hoitajaa ja hänen sijaisiaan. Heidän ohjauksessaan toimivalle tarjoiluhenkilökunnalle ei edelleenkään asetettaisi lakisääteisiä vaatimuksia.

Ehdotuksen 21 b §:n 2 momentin mukaan sopimaton vastaavan hoitajan ja hänen sijaisensa tehtävään olisi henkilö, joka päihdyttävien aineiden väärinkäytön taikka aikaisempien rikkomusten tai laiminlyöntien perusteella ei ilmeisesti kykene hoitamaan tehtävään. Vastaavien hoitajien ja myös muun tarjoiluhenkilökunnan vastuuta korostaa se, että tehtävään säädetyt edellytykset voi myös menettää.

Ehdotuksen 21 b §:n 3 momentissa säädettäisiin riittävän ammattitaidon edellyttämästä koulutuksesta ja kokemuksesta. Ehdotuksen mukaan koulutus katsottaisiin vastaavan hoitajan tehtävään soveltuvaksi, jos päätoiminen koulutus kestää yhden vuoden ja koulutuksen opetusohjelmaan sisältyy alkoholijuomien anniskeluun liittyvää opetusta ja käytännön

harjoittelua. Ammatillinen pätevyys voidaan saada myös työkokemuksen kautta. Ehdotuksen mukaan vastaavalta hoitajalta ja tämän sijaiselta edellytettäisiin vaihtoehtoisesti vähintään kahden vuoden päätoimista työskentelyä alkoholijuomien anniskelussa ja lisäksi ravitsemisalan oppilaitoksen antamaa todistusta siitä, että henkilö hallitsee alkoholijuomien anniskelua koskevat säännökset.

Ehdotuksen 21 b §:n 4 momentissa säädettäisiin poikkeus 3 momentissa mainittuihin edellytyksiin. Anniskelupaikassa, jossa anniskellaan yksinomaan käymisteitse valmistettuja enintään 4,7 tilavuusprosenttia sisältäviä alkoholijuomia, riittävä ammattitaito voitaisiin todeta ravitsemisalan oppilaitoksen antamalla todistuksella siitä, että henkilö hallitsee alkoholijuomien anniskelua koskevat säännökset. Poikkeus palvelisi erityisesti sellaisia luvanhaltijoita, jotka pääosin yksin hoitavat pientä enintään 4,7 tilavuusprosenttisia alkoholijuomia anniskelevaa liikeyritystään.

Vastaavan hoitajan tulee aina tuntea ja hallita Suomen lainsäädännön mukaisesti alkoholijuomien anniskelua koskevat säännökset. Säännösehdotuksen 3 momentissa tarkoitettua koulutuksen opetussuunnitelmasta sekä 3 ja 4 momentissa tarkoitettua oppilaitoksen antamasta todistuksesta säädettäisiin ehdotuksen 5 momentin mukaan tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Asetuksella, joka valmisteltaisiin yhteistyössä opetusriviromaisten kanssa, voitaisiin varmistaa, että opetuksessa käsitellään riittävästi esimerkiksi anniskelumääräyksiä ja anniskelun omavalvontaa. Oppilaitoksen antama todistus alkoholijuomien anniskelua koskevien säännösten hallinnasta olisi mahdollista saada esimerkiksi suorittamalla oppilaitoksen järjestämä kurssi. Muutoin oppilaitokset saisivat itse päättää millä tavoin ne toimeenpanevat tässä tarkoitettua koulutusta. Osalla ravintola-alan oppilaitoksista on jo ollut alkoholi- ja anniskeluasioiden lyhytaikaista kurssitusta.

21 c §. *Anniskelupaikkaa koskevat vaatimukset.* Ehdotuksen 1 momentin mukaan anniskelupaikan tulee olla ravitsemisliikekäyttöön sopiva. Anniskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että anniskelupaikka tiloineen täyttää ne vaatimukset, jotka niiden käytölle ravitsemisliiketarvotukseen on lain-

säädännössä yleensä asetettu. Anniskelupaikan tilojen hyväksymiseen ja käyttämiseen liittyviä säännöksiä on erityisesti rakentamista, palo- ja pelastustointia, terveydensuojelua sekä majoitus- ja ravitsemisliikkeitä koskevassa lainsäädännössä. Huoneiston käyttötarkoitukseen liittyviä määräyksiä voi olla myös kiinteistöyhtiön yhtiöjärjestyksessä. Lupaviranomainen voi pyytää hakijalta selvityksiä siitä, että anniskelupaikkaa voidaan käyttää ravitsemisliikkeenä.

Ehdotuksen 21 c §:n 1 momentin mukaan anniskelupaikan tulee olla yksinomaan hakijan tosiasiallisessa hallinnassa. Jos hakijan hallintaoikeus anniskelupaikkaan ei ole riidaton, anniskelulupaa ei voida myöntää ennen kuin kysymys hallintaoikeudesta on ratkaistu. Maininta hakijan yksinomaisesta hallinnasta tarkoittaa, että anniskelupaikassa ei voisi luvanhaltijan lisäksi toimia omaan lukuunsa muita liikkeenharjoittajia. Tämän mukaisesti toimintoja ei voitaisi jakaa esimerkiksi siten, että anniskeluluvanhaltija myy anniskelupaikassa alkoholijuomat ja joku toinen yrittäjä omaan lukuunsa ruuan. Tämä kieltö selkeyttää anniskelupaikan valvontaa ja vastuusuhteita. Edellä sanottu ei estä luvanhaltijaa ostamasta toiselta yrittäjältä ruuan valmistuspalveluja tai valmista ruokaa, kunhan ruoka anniskelupaikassa myydään edelleen asiakkaille luvanhaltijan toimesta ja lukuun. Momenttiin ehdotetaan myös säännöstä siitä, että anniskelulupaa ei voida myöntää paikkaan, jota viranomaisten ei ole mahdollista valvoa. Esimerkkinä tästä voidaan mainita linja-auto, jonka tarkoituksena olisi liikkeenharjoittajan harkinnan mukaan liikkua maassa vapaasti ja tarjota anniskelupalveluksia esimerkiksi tilauksesta ryhmille tai erilaisten tapahtumien järjestämispaikoilla.

Tehokas valvonta ja järjestyksenpito on mahdollista vain, jos anniskelupaikassa on riittävästi henkilökuntaa. Ehdotuksen 21 c §:n 2 momentti lisää lupaviranomaisen mahdollisuuksia vaikuttaa anniskelupaikan henkilökunnan määrään tapauksissa, joissa lupaviranomainen huomioon ottaen anniskelupaikan laajuuden ja laadun sekä tehokkaan valvonnan vaatimukset katsoo, että hakijan esittämällä henkilökuntajärjestelyillä tehokas valvonta ja järjestyksenpito ei voi toteutua.

Henkilökunnan riittävyden arviointi voi käytännössä tulla esille myös rikkomustapausten yhteydessä. Rikkomuksista annettavassa sanktiopäätöksessä lupaviranomainen voi todeta henkilökunnan anniskelupaikassa riittämättömäksi, ja se voisi tämän vuoksi alkoholilain 22 §:n nojalla asettaa anniskelulupa-an esimerkiksi ehdon järjestysvalvojan palkkaamisesta.

Ehdotuksen 21 c §:n 3 momentissa säädetään anniskelualueesta. Anniskelualueen, jossa alkoholijuomia saadaan anniskella ja nauttia, hyväksyy lupaviranomainen. Anniskelualueeksi voidaan hyväksyä vain sellainen liiketila, jossa valvonta voidaan tehokkaasti järjestää. Anniskelualue tulee rajata tai merkitä niin, että se on asiakkaiden selvästi havaittavissa. Vuoden 1998 sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä olevat säännökset siitä, että kulkua anniskelualueelle ja sieltä pois on voitava valvoa tehokkaasti sekä kiello hyväksyä anniskelualueeksi urheilu-, liikunta-, musiikki- tai muuta niihin verrattavan tapahtuman yleistä katsomotilaa, on siirretty tähän momenttiin.

Anniskelualueen muuttaminen edellyttää lupaviranomaisen hyväksymisen. Aikaisemmin hyväksytyyn anniskelualueen muutos voi olla pysyvä tai se voi koskea vain yhtä tai useampaa tilaisuutta. Muutos voi koskea pientä lisäaluetta entisen anniskelualueen yhteyteen tai se voi moninkertaistaa anniskelupaikan entisen anniskelualueen ja asiakaspaikkamäärän. Anniskelualueen muutos voi sijaita rakennuksen sisätiloissa, ulos pystytetyssä tilapäisessä rakennelmassa tai kokonaan ulkona. Lupia anniskelualueen muuttamiseen on myönnetty vuosittain noin 1 200 (tuotevalvontakeskus noin 900 ja lääninhallitukset noin 300). Suuri osa muutoshakemuksista hyväksytään joko sellaisinaan tai pienin muutoksin.

Luvanhaltijan velvoitteet muun muassa järjestyksenpidon, päihtyneiden oleskelun ja alkoholijuomien poisviennin valvonnan suhteen ovat alkoholilaisissa selvät. Luvanhaltija vastaa kaikissa tilanteissa siitä, että lakia ei rikota. Tässä valossa anniskelualueen muutosten luvanvaraisuudesta voitaisiin pääosin siirtyä ilmoituksenvaraisuuteen, joka painottaisi aikaisempaa enemmän elinkeinonharjoittajan omaa vastuuta. Tämän mukaisesti

21 c §:n 4 momentin nojalla on tarkoitus keventää luvanvaraisuutta ja lupahallintoa siten, että valtioneuvoston asetuksella säädetäisiin ilmoitusmenettelystä, jota noudattamalla muutokset voitaisiin ottaa käyttöön, jollei lupaviranomainen erikseen kiellä suunniteltua muutosta. Asetuksessa säädetäisiin myös sellaisista anniskelualueen muutoksista, jotka edelleen edellyttäisivät lupamenettelyä. Luvanhaltijan asetuksen mukaisesti tekemä ilmoitus riittäisi muutoksen käyttöön ottamiseen, jos lupaviranomainen katsoo, että muutos täyttää ne edellytykset, jotka koskevat anniskelualueen asianmukaisuutta ja valvontaa. Jollei muutos olisi hyväksyttävissä, lupaviranomainen voisi asetuksen mukaan kieltää muutoksen käyttöönottamisen. Tarkoitus on, että se viranomainen, Tuotevalvontakeskus tai lääninhallitus, joka on myöntänyt itse anniskeluluvan, ottaisi vastaan ehdotetun anniskelualueen muutosilmoituksen ja päättäisi, miten asiassa menetellään sekä kirjaisi muutoksen alkoholielinkeinorekisteriin.

21 d §. *Anniskeluluvan myöntämättä jättäminen ja rajoittaminen eräissä tapauksissa.* Alkoholilain 21 §:n 4 momentti ei ole antanut riittävästi tukea lupaviranomaiselle sen pyrkiessä ehkäisemään alkoholilain 1 §:n mukaisesti alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Korkein hallinto-oikeus on ratkaisukäytännössään korostanut sinänsä tärkeänä pidettävää perusoikeusmyönteistä tulkintalinjaa, jonka mukaan elinkeinovapautta ei tarpeettomasti saa rajoittaa. Anniskeluoikeuden luvanvaraisuudesta seuraavia elinkeinovapauden rajoituksia puoltavat kuitenkin tärkeät ja vahvat yhteiskunnalliset intressit, joiden huomioon ottamiseksi rajoituksia voi pitää myös hyväksyttävänä.

Ehdotuksen 21 d §:ssä ovat säännökset niistä tilanteista, joissa anniskelulupa voidaan jättää kokonaan myöntämättä tai myöntää se rajoitettuna tai tietyin ehdoin. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan lupaviranomainen voi rajoittaa anniskeluaikaa, anniskelualuetta, anniskeltavien alkoholijuomien lajeja tai asiakaspaikkojen lukumäärää taikka asettaa anniskelun valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisia ehtoja, jos luvan myöntämisen edellytykset muutoin täytyisi-

vät, mutta anniskelupaikan sijainnin tai muiden erityisten olosuhteiden sekä luvanhaltijan edellä 21 c §:n mukaisesti esittämien suunnitelmien perusteella on syytä epäillä, että anniskelua ei voida kohtuudella valvoa.

Ehdotettujen anniskeluajan, anniskelualueen ja asiakaspaikkojen määrää koskevien rajoitusten tarkoituksena on esimerkiksi varmistaa 21 c §:n ohella mahdollisuus puuttua suhteetomiin lupahakemuksiin. Normaalisti lupaviranomaisen ei ole tarpeen asettaa kyseenalaiseksi hakijan laatimia suunnitelmia. Anniskelulupaa on kuitenkin haettu esimerkiksi koko pilkkikilpailussa käytetyn järven jäälle. Lupaviranomainen voisi tällaisissa tilanteissa arvioida tosiasialliset valvontamahdollisuudet ja käytännössä yhdessä hakijan kanssa määritellä tarkoitukseen soveltuvan anniskelualueen ja sen rajaamisen. Lupaani liitettävillä ehdoilla voitaisiin valvonnan ja järjestyksenpidon niin vaatiessa esimerkiksi edellyttää järjestyksenvalvojia, määrätä anniskelu hoidettavaksi pöytiintarjoiluna taikka määrätä ulkoterassille oma myyntipiste.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista ja olosuhteista, joiden yhteyteen alkoholijuomien anniskelu ei sovellu. Anniskelulupa tulisi silloin jättää myöntämättä tai se voitaisiin myöntää rajoitettuna. Lähtökohta on, että alkoholijuomien anniskelua ei tulisi sallia sellaisissa tiloissa tai niiden välittömässä läheisyydessä, jotka on tarkoitettu pääasiassa lapsille tai nuorille tai joita he käyttävät. Momentin 1 kohdan perusteella anniskeluluvan epäminen tulisi kysymyksen esimerkiksi lasten ja nuorten huvi-, urheilu- ja vapaa-ajanviettopaikkojen yhteyteen. Anniskelulupaa ei tulisi lähtökohtaisesti myöntää myöskään paikkaan, jossa elinkeinotoiminnan on katsottava kohdistuvan pääosin lapsiin ja nuoriin.

Momentin 2 kohta koskee tilapäisin anniskeluluvuin järjestettäviä tilaisuuksia. Alkoholien yhdistämistä urheiluun tulee pyrkiä eri tavoin rajoittamaan. Urheilupaikkoihin liittyen ei kuitenkaan voida eikä ole tarkoituksenmukaistakaan säätää ehdotonta alkoholijuomien anniskelua koskevaa yleistä kieltoa. Urheilukeskuksissa, jäähalleissa ja vastaavissa, joissa on tarkoin rajatut, kiinteät ravintolatilat, on alkoholijuomien anniskelu asiaan kuuluva palvelu. Sen sijaan sellaisissa urheilutapah-

tumissa tai muissa tilaisuuksissa, jotka ovat luonteeltaan perhetapahtumia ja joihin osallistuu runsaasti lapsia ja nuoria, tulee anniskeluun suhtautua pidättyvästi. Tässä tarkoitettuja erilaisia perheille sekä lapsille ja nuorille suunnattuja tapahtumia voivat olla esimerkiksi musiikkitapahtumat, näyttelyt, markkinat, kyläjuhlat ja joulukatu- tai muut vastaavat tapahtumat. Jos lupaviranomainen ei katso tarpeelliseksi hylätä edellä mainittuja tilaisuuksia ja tapahtumia koskevaa lupahakemusta kokonaan, tulee lupa joka tapauksessa myöntää tarkoin rajattuna sekä ottaa huomioon tilaisuuden kohderyhmä, luonne ja laajuus luvan rajoituksia ja ehtoja harkittaessa. Lupaani liitettävillä ehdoilla voitaisiin esimerkiksi edellyttää järjestyksenvalvojia, määrätä anniskelu hoidettavaksi pöytiintarjoiluna taikka määrätä ulkoterassille oma myyntipiste.

Väkevämpien alkoholijuomien anniskelulupia ei toistaiseksi ole myönnetty lounasaikaan tapahtuvan työpaikkaruokailun yhteyteen, vaikka hakemuksia tähän on Tuotevalvontakeskukseen tullut. Kielteistä kantaa on perusteltu lähinnä sillä, että anniskelun laajentamisen kaikkien alkoholijuomien anniskeluna työpaikkojen lounasruokailuun on katsottu olevan alkoholilain 1 §:ssä säädetyin tavoitteen vastaista ja siten täyttävän lain 21 §:n 4 momentin hylkäysperusteen. Voimassa olevassa laissa ei ole riittävän selvästi säädetty, että lupaviranomainen voi olla myöntämättä tai rajoittaa anniskelulupaa työnantajan järjestämään toteutettavaan lounasruokailuun. Noudatetun käytännön jatkamiseksi ja sen ulottamiseksi koskemaan alkoholijuomien anniskelua yleensä, alkoholilain 21 d §:n 2 momenttiin ehdotetaan tätä koskeva 3 kohta.

Jos anniskelupaikan sijainti on sellainen, että lupaviranomaisella on saatujen selvitysten ja lausuntojen perusteella syytä epäillä, että anniskelutoiminnasta aiheutuu asuinymäristölle, yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle tai yhdyskunnan palveluille ja toimintoille häiriöitä tai muita kielteisiä seurannaisvaikutuksia, anniskelulupa voitaisiin momentin 4 kohdan nojalla jättää myöntämättä tai lupaviranomainen voisi rajoittaa anniskeluaikaa, anniskelualueita, anniskeltavien alkoholijuomien lajeja tai asiakaspaik-

kojen lukumäärää taikka asettaa anniskelun valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisia ehtoja. Säännöksen tarkoituksena on lisätä kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa lähiympäristöönsä silloin, kun hakemuksen mukaisesta anniskelutoiminnasta voi ilmeisesti seurata päähtyneiden aiheuttamia haittoja. Haitat voisivat aiheutua joko anniskelutoiminnasta itsestään (esimerkiksi ulkoalueilla) taikka päähtyneiden asiakkaiden käyttäytymisestä ravintolan ulkopuolella, mihin luvanvalvonta ei välittömästi voi vaikuttaa.

Yhdyskunnan palveluilla ja muilla toiminoilla tässä tarkoitetaan sellaisia valtion ja kunnan liike- tai palvelulaitoksia sekä yksityisiä elinkeinonharjoittajia, jotka toimivat anniskelupaikan läheisyydessä. Lupaharkintaan vaikuttavia tietoja haitasta ja häiriöistä lupaviranomainen voi saada poliisilta, muilta viranomaisilta sekä taloyhtiöiltä ja niiden asukkailta sekä muilta anniskelupaikan vaikutuspiirissä olevilta. Erityistä huomiota lupaviranomaisen tulee kiinnittää asuintalossa

sijaitsevan anniskelupaikan ja sen terassin asukkaille mahdollisesti aiheuttamiin haittoihin ja häiriöihin.

23 §. *Anniskelupaikan järjestys.* Pykälän 3 momentti ehdotetaan siirrettäväksi lähes sellaisenaan uuden 21 b §:n 1 momentiksi.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003. Esityksellä täydennettävään esitykseen sisältyvä valitusviranomaisia koskeva alkoholilain muutos voisi kuitenkin tulla voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ehdotettu laki on hyväksytty ja vahvistettu. Uusien ammattitaito- ja koulutusjärjestelyjen toteuttamisen vaatimien järjestelyjen vuoksi ehdotetaan, että 21 b §:ää sovellettaisiin vasta vuoden 2004 alusta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki**alkoholilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä joulukuuta 1994 annetun alkoholilain (1143/1994) 21 ja 23 § sekä
lisätään lakiin uusi 21 a—21 d § seuraavasti:

21 §

Anniskelulupa

Alkoholijuomien anniskelua saa harjoittaa vain se, jolle lupaviranomainen on myöntänyt anniskeluluvan. Anniskelulupa myönnetään toistaiseksi, määräajaksi tai tilapäisesti. Anniskelulupa on anniskelupaikkakohtainen.

Määräaikaisena anniskelulupa voidaan myöntää silloin, kun anniskelupaikan toiminta on luonteeltaan määräaikaista taikka kun hakijan edellytyksiä tai anniskelutoimintaa on erityinen syy seurata. Määräaikainen lupa voidaan myöntää enintään yhden vuoden ajaksi.

Tilapäinen anniskelulupa myönnetään tilaisuuksiin ja tapahtumiin enintään yhden kauden ajaksi.

21 a §

Anniskeluluvan hakijaa koskevat edellytykset

Anniskelulupa myönnetään täysi-ikäiselle hakijalle, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu sekä jolla on alkoholijuomien anniskeluun vaadittava luotettavuus samoin kuin tarvittavat taloudelliset ja ammatilliset edellytykset.

Vaadittava luotettavuus tai taloudelliset edellytykset puuttuvat, jos

1) hakija käyttää väärin päihdyttäviä aineita,

2) hakija on ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan,

3) hakija on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana ammattiaan harjoittaessaan tai

muutoin syyllistynyt rikokseen, josta voi seurata vankeutta,

4) hakijalta ja yhteisöltä, jossa hakija on käyttänyt määräämisvaltaa, on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana peruutettu pysyvästi anniskelulupa,

5) hakija on toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt verojen tai muiden julkisten maksujen suorittamisen, tai

6) hakija on käyttänyt määräämisvaltaa yhteisössä, joka on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana asetettu konkurssiin tai jonka konkurssi mainittuna aikana on rauennut verojen puutteessa,

ja hakijan edellä mainittu tai siihen välittömästi verrattavissa oleva aikaisempi toiminta osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan anniskelutoimintaa.

Ammatilliset edellytykset puuttuvat hakijalta, joka ei ole ilmoittanut anniskelupaikkaan 21 b §:ssä säädetyt edellytykset täyttävää vastaavaa hoitajaa ja tämän sijaisia.

Mitä edellä säädetään hakijasta, koskee myös sitä, joka omistuksen, sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella käyttää määräämisvaltaa hakijan puolesta.

21 b §

Vastaavaa hoitajaa ja tämän sijaisia koskevat edellytykset

Anniskelupaikassa tulee olla vastaava hoitaja ja hänellä tarpeellinen määrä sijaisia, jotka anniskeluluvan haltija määrää. Vastavaan hoitajan ja hänen sijaistensa tulee olla sopivia tehtävään ja heillä tulee olla koulutuksen tai kokemuksen kautta hankittu riittä-

vä ammattitaito. Vastaava hoitaja ja hänen sijaisensa ovat anniskeluluvan haltijan ohella velvollisia huolehtimaan siitä, että anniskelupaikassa noudatetaan tämän lain säännöksiä.

Sopimaton vastaavan hoitajan ja hänen sijaisensa tehtävään on henkilö, joka päihdyttävien aineiden väärinkäytön taikka aikaisempien rikkomusten tai laiminlyöntien perusteella ei ilmeisesti kykene hoitamaan tehtäviään.

Koulutuksen kautta hankittu riittävä ammattitaito edellyttää vähintään yhden vuoden päätoimista ravitsemisalan koulutusta, jos opetusohjelmaan sisältyy alkoholijuomien anniskeluun liittyvää opetusta ja käytännön harjoittelua. Kokemuksen kautta hankittu riittävä ammattitaito edellyttää vähintään kahden vuoden päätoimista työskentelyä alkoholijuomien anniskelussa ja ravitsemisalan oppilaitoksen antamaa todistusta siitä, että henkilö hallitsee alkoholijuomien anniskelua koskevat säännökset.

Anniskelupaikassa, jossa anniskellaan yksinomaan käymisteitse valmistettuja enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia, riittävä ammattitaito voidaan 3 momentista poiketen todeta ravitsemisalan oppilaitoksen antamalla todistuksella siitä, että henkilö hallitsee alkoholijuomien anniskelua koskevat säännökset.

Edellä 3 ja 4 momentissa tarkoitetusta ravitsemisalan koulutuksen opetussuunnitelmasta ja oppilaitoksen antamasta todistuksesta säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

21 c §

Anniskelupaikkaa ja anniskelualuetta koskevat vaatimukset

Anniskelupaikan tulee soveltua ravitsemisliikekäyttöön. Anniskelupaikan tiloineen tulee täyttää ne vaatimukset, jotka niiden käytölle ravitsemisliiketarkoitukseen on lainsäädännössä asetettu. Anniskelupaikan tulee olla yksinomaan hakijan tosiasiallisessa hallinnassa ja viranomaisten valvottavissa.

Anniskelupaikassa tulee toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen olla riittävästi hen-

kilökuntaa tehokkaan valvonnan ja järjestyksenpidon toteuttamiseksi. Lupaviranomaiselle tulee esittää henkilökunnan määrää ja tehtäviä koskeva suunnitelma.

Anniskelupaikassa alkoholijuomia saa anniskella ainoastaan lupaviranomaisen hyväksymällä anniskelualueella, jossa valvonta voidaan tehokkaasti järjestää. Anniskelualueeksi ei saa hyväksyä urheilu-, liikunta-, musiikki- tai muun niihin verrattavan tapahtuman yleistä katsomotilaa. Anniskelualue tulee rajata tai merkitä niin, että raja on asiakkaiden selvästi havaittavissa, jollei anniskelualuetta voida muuten selvästi todeta. Kulkemista anniskelualueelle ja sieltä pois on voitava tehokkaasti valvoa. Lupaviranomaiselle tulee esittää anniskelualueen rajaamista koskeva suunnitelma.

Anniskelualuetta voidaan muuttaa luvan haltijan ilmoituksen perusteella. Anniskelualueen muuttaminen edellyttää kuitenkin lupaviranomaisen luvan, jos muutos on anniskelun valvonnan kannalta merkittävä. Anniskelualueen muuttamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

21 d §

Anniskeluluvan rajoittaminen tai myöntämättä jättäminen eräissä tapauksissa

Lupaviranomainen voi rajoittaa anniskeluaikaa, anniskelualuetta, anniskeltavien alkoholijuomien lajeja tai asiakaspaikkojen lukumäärää taikka asettaa anniskelun valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisia ehtoja, jos luvan myöntämisen edellytykset muutoin täyttyisivät mutta anniskelupaikan sijainnin tai muiden erityisten olosuhteiden sekä luvan haltijan 21 c §:n mukaisesti esittämien suunnitelmien perusteella on ilmeistä, että anniskelua ei voida kohtuudella valvoa.

Anniskelulupa voidaan jättää myöntämättä tai lupaviranomainen voi rajoittaa anniskeluaikaa, anniskelualuetta, anniskeltavien alkoholijuomien lajeja tai asiakaspaikkojen lukumäärää taikka asettaa anniskelun valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisia ehtoja, jos:

1) anniskelulupaa haetaan pääosin lapsille tai nuorille tarkoitettujen tai heidän käyttä-

mien tilojen yhteyteen tai välittömään läheisyyteen tai paikkaan, jossa elinkeinotoiminnan on katsottava kohdistuvan pääosin lapsiin ja nuoriin;

2) anniskelulupaa haetaan urheilutapahtumaan tai tilaisuuteen, joka on luonteeltaan perhetapahtuma tai johon muuten osallistuu runsaasti lapsia ja nuoria;

3) anniskelulupaa haetaan työnantajan työntekijöille järjestämään lounasruokailuun; tai

4) anniskelupaikan sijainti on sellainen, että lupaviranomaisella on saatujen selvitysten ja lausuntojen perusteella syytä epäillä, että anniskelutoiminnasta aiheutuu asuinympäristölle, yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle tai yhdiskunnan palveluille ja toiminnoille häiriötä tai muita kielteisiä seurauksia.

23 §

Anniskelupaikan järjestys

Päihtynyttä ei saa päästää anniskelupaikkaan. Asiakas, joka käyttäytyy häiritsevästi tai jonka päihtymys on selvästi havaittavissa, on poistettava anniskelupaikasta.

Anniskeltu alkoholi juoma on nautittava anniskelualueella. Anniskellun tai anniskelua varten ravintolaan toimitetun alkoholi juoman vähittäismyynti tai muu pois kuljettaminen anniskelupaikasta on kielletty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 . Lain 21 b §:ää sovelletaan kuitenkin lain voimaan tullessa toiminnassa oleviin anniskelupaikkoihin sekä vireillä oleviin anniskelulupahakemuksiin 1 päivästä tammikuuta 2004.

Helsingissä 12 päivänä huhtikuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Osmo Soininvaara*

Laki**alkoholilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä joulukuuta 1994 annetun alkoholilain (1143/1994) 21 ja 23 § sekä
lisätään lakiin uusi 21 a—21 d § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

21 §

Anniskelulupa

Alkoholijuomien anniskelua saa harjoittaa se, jolle on myönnetty anniskelulupa. Anniskeluluvan myöntää tuotevalvontakeskus lukuun ottamatta lupaa anniskella yksinomaan käymisteitse valmistettuja, enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia, jolloin luvan myöntää lääninhallitus.

Anniskelulupa voidaan myöntää toistaiseksi tai tilapäisesti sille, jolla harkitaan olevan tähän toimintaan tarvittavat edellytykset ja vaadittava luotettavuus. Tilapäinen anniskelulupa voidaan myöntää vain erityisistä syistä sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

Anniskelua saa harjoittaa vain lupaviranomaisen hyväksymässä anniskelupaikassa, joka paikan sijainnin ja anniskelutilojen sekä toiminnan osalta on asianmukainen. Anniskella saa ainoastaan anniskeluluvan myöntävän viranomaisen hyväksymällä anniskelualueella, jossa valvonta voidaan tehokkaasti järjestää. Anniskelualueita voidaan muuttaa vain anniskeluluvan myöntävän viranomaisen suostumuksella.

Anniskelulupa voidaan jättää myöntämättä tai anniskeluluvan myöntävä viranomainen voi rajoittaa anniskeluaikaa, anniskelu-

Ehdotus

21 §

Anniskelulupa

Alkoholijuomien anniskelua saa harjoittaa vain se, jolle lupaviranomainen on myöntänyt anniskeluluvan. Anniskelulupa myönnetään toistaiseksi, määräajaksi tai tilapäisesti. Anniskelulupa on anniskelupaikkakohdainen.

Määräaikaisena anniskelulupa voidaan myöntää silloin, kun anniskelupaikan toiminta on luonteeltaan määräaikaista *taikka* kun hakijan edellytyksiä tai anniskelutoimintaa on erityinen syy seurata. Määräaikainen lupa voidaan myöntää enintään yhden vuoden ajaksi.

Tilapäinen anniskelulupa myönnetään *tilaisuuksiin ja tapahtumiin enintään yhden kuukauden ajaksi.*

(ks. 21 c § 3 ja 4 mom.)

(ks. 21 d § 2 mom.)

aluetta, anniskeltavien alkoholijuomien lajeja tai asiakaspaikkojen lukumäärää, jos viranomainen katsoo sen tarpeelliseksi tämän lain tarkoituksen saavuttamiseksi.

21 a §

Anniskeluluvan hakijaa koskevat edellytykset

Anniskelulupa myönnetään täysi-ikäiselle hakijalle, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu sekä jolla on alkoholijuomien anniskeluun vaadittava luotettavuus samoin kuin tarvittavat taloudelliset ja ammatilliset edellytykset.

Vaadittava luotettavuus tai taloudelliset edellytykset puuttuvat, jos

1) hakija käyttää väärin päihdyttäviä aineita,

2) hakija on ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan,

3) hakija on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana ammattiaan harjoittaessaan tai muutoin syyllistynyt rikokseen, josta voi seurata vankeutta,

4) hakijalta ja yhteisöltä, jossa hakija on käyttänyt määräämisvaltaa, on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana peruutettu pysyvästi anniskelulupa,

5) hakija on toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt verojen tai muiden julkisten maksujen suorittamisen tai

6) hakija on käyttänyt määräämisvaltaa yhteisössä, joka on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana asetettu konkurssiin tai jonka konkurssi mainittuna aikana on rauennut varojen puutteessa,

ja hakijan edellä mainittu tai siihen välittömästi verrattavissa oleva aikaisempi toiminta osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan anniskelutoimintaa.

Ammatilliset edellytykset puuttuvat hakijalta, joka ei ole ilmoittanut anniskelupaikkaan 21 b §:ssä säädetyt edellytykset täyttävää vastaavaa hoitajaa ja tämän sijaisia.

Mitä edellä säädetään hakijasta, koskee myös sitä, joka omistuksen, sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella käyttää määräämisvaltaa hakijan puolesta.

21 b §

Vastaavaa hoitajaa ja tämän sijaisia koskevat edellytykset

(ks. 23 § 3 mom.)

Anniskelupaikassa tulee olla vastaava hoitaja ja hänellä tarpeellinen määrä sijaisia, jotka anniskeluluvan haltija määrää. Vastaavan hoitajan ja hänen sijaistensa tulee olla sopivia tehtävään ja heillä tulee olla koulutuksen tai kokemuksen kautta hankittu riittävä ammattitaito. Vastaava hoitaja ja hänen sijaisensa ovat anniskeluluvan haltijan ohella velvollisia huolehtimaan siitä, että anniskelupaikassa noudatetaan tämän lain säännöksiä.

Sopimaton vastaavan hoitajan ja hänen sijaisensa tehtävään on henkilö, joka päihdyttävien aineiden väärinkäytön taikka aikaisempien rikkomusten tai laiminlyöntien perusteella ei ilmeisesti kykene hoitamaan tehtäviään.

Koulutuksen kautta hankittu riittävä ammattitaito edellyttää vähintään yhden vuoden päätoimista ravitsemisalan koulutusta, jos opetusohjelmaan sisältyy alkoholi-juomien anniskeluun liittyvää opetusta ja käytännön harjoittelua. Kokemuksen kautta hankittu riittävä ammattitaito edellyttää vähintään kahden vuoden päätoimista työskentelyä alkoholi-juomien anniskelussa ja ravitsemisalan oppilaitoksen antamaa todistusta siitä, että henkilö hallitsee alkoholi-juomien anniskelua koskevat säännökset.

Anniskelupaikassa, jossa anniskellaan yksinomaan käymisteitse valmistettuja enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholi-juomia, riittävä ammattitaito voidaan 3 momentista poiketen todeta ravitsemisalan oppilaitoksen antamalla todistuksella siitä, että henkilö hallitsee alkoholi-juomien anniskelua koskevat säännökset.

Edellä 3 ja 4 momentissa tarkoitettua ravitsemisalan koulutuksen opetussuunnitelmasta ja oppilaitoksen antamasta todistuksesta säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

21 c §

**Anniskelupaikkaa ja anniskelualueetta
koskevat vaatimukset**

Anniskelupaikan tulee soveltua ravitsemisliikekäyttöön. Anniskelupaikan tiloineen tulee täyttää ne vaatimukset, jotka niiden käytölle ravitsemisliiketarkoitukseen on lainsäädännössä asetettu. Anniskelupaikan tulee olla yksinomaan hakijan tosiasiallisessa hallinnassa ja viranomaisten valvottavissa.

Anniskelupaikassa tulee toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen olla riittävästi henkilökuntaa tehokkaan valvonnan ja järjestyksenpidon toteuttamiseksi. Lupaviranomaiselle tulee esittää henkilökunnan määrää ja tehtäviä koskeva suunnitelma.

(ks. 21 § 3 mom.)

Anniskelupaikassa alkoholijuomia saa anniskella ainoastaan lupaviranomaisen hyväksymällä anniskelualueella, jossa valvonta voidaan tehokkaasti järjestää. Anniskelualueeksi ei saa hyväksyä urheilu-, liikunta-, musiikki- tai muun niihin verrattavan tapahtuman yleistä katsomotilaa. Anniskelualue tulee rajata tai merkitä niin, että raja on asiakkaiden selvästi havaittavissa, jollei anniskelualueita voida muuten selvästi todeta. Kulkemista anniskelualueelle ja sieltä pois on voitava tehokkaasti valvoa. Lupaviranomaiselle tulee esittää anniskelualueen rajaamista koskeva suunnitelma.

Anniskelualueita voidaan muuttaa luvan haltijan ilmoituksen perusteella. Anniskelualueen muuttaminen edellyttää kuitenkin lupaviranomaisen luvan, jos muutos on anniskelun valvonnan kannalta merkittävä. Anniskelualueen muuttamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

21 d §

Anniskeluluvan rajoittaminen tai myöntämättä jättäminen eräissä tapauksissa

Lupaviranomainen voi rajoittaa anniskeluaikaa, anniskelualueita, anniskeltavien alkoholijuomien lajeja tai asiakaspaikkojen lukumäärää taikka asettaa anniskelun valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tar-

(ks. 21 § 4 mom.)

peellisiä ehtoja, jos luvan myöntämisen edellytykset muutoin täyttyisivät mutta anniskelupaikan sijainnin tai muiden erityisten olosuhteiden sekä luvanhaltijan 21 c §:n mukaisesti esittämien suunnitelmien perusteella on ilmeistä, että anniskelua ei voida kohtuudella valvoa.

Anniskelulupa voidaan jättää myöntämättä tai lupaviranomainen voi rajoittaa anniskeluaikaa, anniskelualuetta, anniskeltavien alkoholijuomien lajeja tai asiakaspaikkojen lukumäärää taikka asettaa anniskelun valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisia ehtoja, jos:

1) anniskelulupaa haetaan pääosin lapsille tai nuorille tarkoitettujen tai heidän käytämien tilojen yhteyteen tai välittömään läheisyyteen tai paikkaan, jossa elinkeinotoiminnan on katsottava kohdistuvan pääosin lapsiin ja nuoriin;

2) anniskelulupaa haetaan urheilutapahtumaan tai tilaisuuteen, joka on luonteeltaan perhetapahtuma tai johon muuten osallistuu runsaasti lapsia ja nuoria;

3) anniskelulupaa haetaan työnantajan työntekijöille järjestämään lounasruokailuun; tai

4) anniskelupaikan sijainti on sellainen, että lupaviranomaisella on saatujen selvitysten ja lausuntojen perusteella syytä epäillä, että anniskelutoiminnasta aiheutuu asuinympäristölle, yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle tai yhdyskunnan palveluille ja toiminnoille häiriöitä tai muita kielteisiä seurauksia.

23 §

Anniskelupaikan järjestys

Päihtynyttä ei saa päästää anniskelupaikkaan. Asiakas, joka käyttäytyy häiritsevästi tai jonka päihtymys on selvästi havaittavissa, on poistettava anniskelupaikasta.

Anniskeltu alkoholijuoma on nautittava anniskelualueella. Anniskellun tai anniskelua varten ravintolaan toimitetun alkoholijuoman vähittäismyynti tai muu pois kuljettaminen anniskelupaikasta on kielletty.

Anniskelupaikassa tulee olla vastaava hoitaja ja hänellä tarpeellinen määrä sijai-

23 §

Anniskelupaikan järjestys

Päihtynyttä ei saa päästää anniskelupaikkaan. Asiakas, joka käyttäytyy häiritsevästi tai jonka päihtymys on selvästi havaittavissa, on poistettava anniskelupaikasta.

Anniskeltu alkoholijuoma on nautittava anniskelualueella. Anniskellun tai anniskelua varten ravintolaan toimitetun alkoholijuoman vähittäismyynti tai muu pois kuljettaminen anniskelupaikasta on kielletty.

(ks. 21 b § 1 mom.)

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

sia, jotka anniskeluluvan haltija määrää. Anniskeluluvan haltija sekä anniskelupaikan vastaava hoitaja ja hänen sijaisensa ovat velvollisia huolehtimaan siitä, että anniskelupaikassa noudatetaan tämän lain säännöksiä.

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 200 . Lain 21 b §:ää sovelletaan kuiten-
kin lain voimaan tullessa toiminnassa ole-
viin anniskelupaikkoihin sekä vireillä ole-
viin anniskelulupahakemuksiin 1 päivästä
tammikuuta 2004.*
